

ТЕМА 7

ЕДНАКВОСТ

За средно образование

Владеење на мнозинството – фер владеење?

**Како да го решиме проблемот со мнозинството/малцинството
во демократијата?**

7.1 Мнозинството владее секогаш – во ред?

Модел – случај

7.2 Како да ги балансираме интересите на мнозинството и малцинството?

Предложување на статут за микро-заедница

7.3 Предлог – статути

Споредување на идеи за создавање на институции за да се реши проблемот со
мнозинството/малцинството

7.4 Кој е добар начин да се владее со демократска заедница?

Што е фер и што функционира?

Продолжение: истражувачка задача

На кој начин проблемот со мнозинство/малцинство се случува во нашата земја и
како тој се решава?

Тема 7

Еднаквост

Владеене на мнозинството – фер владеене?

Вовед за наставници

Во демократијата, мнозинството одлучува а малцинството мора да ја прифати одлуката. Поради тоа што одлуките во демократијата се привремени и отворени за ревизија, малцинството може да прифати да биде надгласано. Но што се случува ако малцинството стане „трајно малцинство“ – ако е постојано надгласано? Критичарите ја нарекуваат оваа ситуација „тиранија на мнозинството“.

Оваа тема се концентрира на овој проблем, кој е клучен проблем во демократиите. Тој бара решение, бидејќи социјалната кохезија е во опасност ако групите во општеството имаат впечаток дека нивните интереси постојано се игнорираат.

Учениците анализираат модел – случај за спортски клуб во кој две групи, една мала и една голема, расправаат како треба да се троши буџетот на клубот. Проблемот е помалку комплексен одошто во вистинското општество, но основниот проблем е истиот. Учениците се обидуваат да го решат проблемот со создавање на статут. Можни се различни пристапи и тие исто така се користат во создавањето уставни – давање право на автономија на малцинствата (федерален или кантонален модел) и со поставување на стандарди за човечко достоинство и заемно признавање, човековите права ги ограничуваат одлуките на мнозинството. Сепак, ни една група од правила не обезбедува сигурност малцинствата да се третираат фер, а да се почитува војлата на мнозинството. Демократиите зависат од културата на одговорност и заемна почит, или како граѓаните се третираат едни со други по нивна слободна волја.

Затоа алатките кои учениците ги развиле им овозможуваат способност подобро да разберат како се решава проблемот со мнозинството/малцинството во нивната земја. Се предлага истражувачка задача како продолжение и пракса.

Развивање на компетенции: упатувања до другите теми во оваа книга

Што покажува оваа табела

Насловот на овој прирачник, *Учество во демократијата* се концентрира на компетенциите на активниот граѓанин во демократијата. Матрицата го покажува потенцијалот за дополнување помеѓу темите во овој прирачник. Матрицата покажува кои компетенции се развиваат во 7-мата тема (засенчениот ред во табелата). Колоната која е со задебелена рамка ги покажува компетенциите за донесување политички одлуки и делување – таа е задебелена поради блиските врски со учеството во демократија. Редовите подолу ги означуваат врските со други теми во овој прирачник: кои компетенции што ги поддржуваат учениците во 7-мата тема се развиваат во овие теми?

Како може да се користи оваа матрица

Наставниците може да ја користат оваа матрица како алатка за правење план за часовите по ОДГ/ОЧП на различни начини.

- Оваа матрица им помага на наставниците кои имаат само неколку часа да ги посветат на ОДГ/ОЧП: Наставникот може да ја одбере само оваа тема и да ги изостави другите, бидејќи тој/таа знае дека некои од клучните компетенции до одреден степен се развиваат во оваа тема – на пример, преземање одговорност, анализа на проблем, вештини на преговарање.
- Матрицата ги потсетува наставниците на потенцијалот за дополнување кој помага за учениците постојано да се обучуваат, во битни области и различни контексти кои се поврзани на многу начини. Во овој случај наставникот бира и комбинира повеќе теми.

Теми	Димензии на развојот на компетенции			Ставови и вредности
	Политичка анализа и расудување	Методи и вештини	Учество во демократија Донесување политички одлуки и делување	
7 Еднаквост	Клучниот проблем околу балансирање на правата на мнозинството и малцинството во демократијата Човековите права ги заштитуваат малцинствата и индивидуалците Федералните и кантоналните институционални модели ги штитат	Анализирање и решавање на политички проблем	Презентирање и расправање за идеи и решенија Донесување одлука	Заемно признавање

	малцинските права			
2 Одговорност				Заемно признавање
1 Идентитет			Правење избори и одредување на приоритети	
4 Конфликт	Конфликт на интереси			
5 Правила и закон	Институционалните рамки во демократијата го поддржуваат ненасилното решавање конфликти		Создавање на институционална рамка за решавање на конфликти во општеството	Почит кон мирољубиви начини на решавање конфликти.
3 Разноликост и плурализам	Плуралистичкото општество се состои од малцински групи со различни интереси		Преговори	

ТЕМА 7: Еднаквост – владеење на мнозинството – фер владеење?

Како да го решиме проблемот со мнозинството/малцинството во демократијата?

Тема на лекција	Стручно оспособување/цели на учење	Задачи на ученикот	Материјали и извори	Метод
Лекција 1 Мнозинството секогаш владее – во ред?	Анализа на проблем. Проблемот со „постојаното мнозинство“.	Учениците го идентификуваат проблемот на „постојаното мнозинство“ и предложуваат решенија.	Материјал за ученици 7.1 (модел-случај), маркери, хартиена табла.	Индивидуална работа, работа во групи, пленарна дискусија.
Лекција 2 Како да се балансираат интересите на мнозинството и малцинството?	Работење во тим, управување со време, решавање проблем. Правилата, законите и уставите се алатки за решавање проблеми и справување со извори на конфликт во општеството. Ова е оправдувањето за владата и авторитетот. Но, тие исто така можат да задоволат одредени интереси.	Учениците прават статут за справување со проблемот на мнозинството/ малцинството во микро-заедницата.	Материјал за ученици 7.1-7.3. Харт. табли и маркери.	Работа во групи.
Лекција 3 Предлог-статути	Правење кратки презентации, споредување и оценување идеи и размисли. Создавањето институции вклучува критериуми како што се изводливост, праведност и стабилност.	Учениците ги истражуваат критериумите засоздавањето на институции. Тие прават презентации и ги споредуваат нивните идеи.	Материјал за ученици 7.4 Матрица за презентациите на учениците (табла или хартиени табли). Хартиени табли; листови А4; маркери; лепило или селотејп.	Групни презентации, пленарна дискусија.
Лекција 4 Што е добар начин да се владее со демократска заедница?	Расудување: балансирање на критериуми. Дијалектиката меѓу демократијата, праведноста и ефикасноста.	Учениците ги оценуваат предлог-статутите и ги објаснуваат нивните размисли.	Табла или хартиена табла.	Презентации, дискусија.

<p>Продолжение:</p> <p>Истражувачка задача</p> <p>Проблемот со мнозинството/малцинството во нашата земја</p>	<p>Работење.</p>	<p>Истражувачка задача:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Примери за малцинства кои се наддласани. 2. Заштита на малцинствата во нашата земја. 	<p>Устав; додатни материјали (печатени медиуми, статистика, интернет.</p>	<p>Индивидуална работа, групна работа.</p> <p>Презентации на проект.</p>
--	------------------	--	---	--

Лекција 1

Мнозинството владее секогаш?

Модел-случај

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручно оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Анализирање на проблем.
Крајна цел на учењето	Проблемот со „постојаното мнозинство“: мнозинството одлучува во демократскиот систем. Се очекува малцинството да го прифати овој принцип и одлуките донесени од мнозинството. Но што се случува кога малцинството постојано се надгласува?
Задачи на учениците	Учениците го идентификуваат проблемот со „постојаното мнозинство“ и предлагаат решенија.
Материјали и извори	Материјал за ученици 7.1: модел-случај (една копија по ученик), маркери, хартиена табла.
Метод	Индивидуална работа, групна работа, пленарна дискусија.
Временски буџет	1. Вовед: искажување на проблемот – 15 мин.
	2. Поставување на задачата – 20 мин.
	3. Работа во групи – 10 мин.

Информационо поле

Овој час ги запознава учениците со проблемот мнозинство/малцинство. Преку фиктивен случај, проблемот се претставува на наједноставниот можен начин. Спортскиот клуб се гледа како микро-заедница која се состои од две групи, една голема и една мала. Проблемот кој се решава – како да се балансираат правата на мнозинството и малцинството – е исто како и во општеството и во политичката заедница.

Опис на лекцијата

1. Вовед: искажување на проблемот

Наставникот објаснува дека часот ќе почне со еден случај. Тој/таа ги дели материјалите за ученици 7.1 и еден ученик ја чита сторијата на глас. На почетокот на часот, овој начин на презентација ги здружува учениците повеќе отколку читањето во себе.

Наставникот прашува едно прашање:

„Што е проблемот?“

Тој /таа им кажува на учениците да размислат за прашањето неколку секунди и да го запишат одговорот. Оваа задача им дава шанса на „бавните размислувачи“ (кои често се внимателни размислувачи) или поинтровертните ученици да придонесат за дискусијата.

Во пленарната рунда учениците ги даваат нивните информации базирани на нивните забелешки. Наставникот слуша и ги охрабрува учениците да ги објаснат нивните идеи прецизно („активно слушање“). Откако околу 10 ученици земале збор, наставникот ги запишува клучните искази на таблата. Се очекува учениците да се осврнат на клучниот принцип на демократијата, кој изгледа дека е во корист на поголемата група, додека пак помалата група може да се осврне кон принципот на недискриминација (еднаквост). Наставникот ги поврзува идеите на учениците со овие категории, кои потоа даваат структура и јасност на дискусијата:

Мала заедница: спортскиот клуб	
Проблемот	Предложени решенија
Прекршување на еднаквите права	Интересите на малцинството мора да се почитуваат (компромис)
Чувство на дискриминација (прекршување на еднакви права)	Шахистите го напуштаат клубот (сценарио на неуспех)
Постојани победници и губитници („постојано мнозинство“)	
Демократијата во прашање	Промена на дефиницијата за мнозинство
Мнозинството одлучува – губитниците не се согласуваат	

Учениците треба да бидат свесни дека ваквиот конфликт бара некакво решавање. Заминувањето на шахистите би ги повредило интересите на сите. На пример, секој клуб би морал да се справи со додатните трошоци. Затоа вреди да се потруди за решение кое ќе ги задоволи двата принципа на демократијата и еднаквоста

2. Поставување на задачата

а. Проблемот

Учениците веројатно сфатиле дека случајот е модел кој ги покажува проблемите во општеството и затоа проблемот со малцинството/мнозинството има политичка димензија. Со проучувањето на моделот наместо реалноста, проблемот станува појасен и задачата полесна. Резултатите од овој модел-случај потоа можат да се применат – и споредат со реалноста. Наставникот ја истакнува оваа врска меѓу случајот и реалноста, бидејќи тоа ја објаснува целта на задачата.

Мора да се почитуваат два принципа: **праведност и демократија**

Од една страна, проблемот со мнозинството/малцинството мора праведно да се реши – малцинството нема да прифати да е постојано надгласано, а неговите интереси и потреби да се игнорирани. Од друга страна, демократијата значи дека мнозинството со право инсистира на земање на работите во свои раце. Затоа учениците мораат да направат статут кој ќе ги здружи овие два принципа. Наставникот ги дели материјалите за ученици 7.2 и 7.3 на учениците и им дава вреем да го читаат материјалот 7.2 во тишина. Во кратка пленарна рунда учениците ги поврзуваат основните пристапи претставени во мат. 7.2 со нивните идеи на табла.

б. Очекуваното решение

Учениците треба да знаат што треба да сторат. Во мали групи, учениците ќе изработат предлог-статут кој ги има правилата за надминување на случајот со „постојаното малцинство“ кое е постојано надгласувано. Тие можат да вклучат правила за донесување одлуки и можеби правила за дистрибуција на средствата. Учениците треба да се свесни за фактот дека спортскиот клуб е микро-заедница и нивниот статут го претставува уставот на една држава. Наставникот и учениците се осврнуваат на материјалот за ученици 7.3 за појаснување на понатамошни прашања за задачата, ако е потребно.

в. Процедурата

Наставникот ги објаснува техничките аспекти на задачата. Учениците формираат групи. Нивните раководители на ресурси се повикуваат да ги соберат маркерите и таблите и наставникот им сугерира на раководителите групите да се готови до крајот на вториот час.

Наставникот го копира листот со клучни прашања од материјалот за ученици 7.3 за на табла (видете ја лекцијата 3 подолу). Тој/таа им објаснува на учениците дека клучните прашања ќе бидат примерите според кои ќе се оценуваат и споредуваат идеите на учениците.

3. Работа во групи

Учениците формираат групи од четири до шест. Тие го користат преостанатото време на првиот час и продолжуваат со вториот час. Наставникот може да им предложи на раководителите на групите да се состанат на крајот на часот за да се види напредокот на групите.

Лекција 2

Како да ги балансираме интересите на мнозинството и малцинството?

Правење на статут за микро-заедницата

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручното оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Работење во тим, управување со време. Решавање на проблем.
Крајна цел на учењето	Правилата, законите и уставите се алатки за решавање проблеми и справување на извори на конфликт во општеството. Ова е оправдувањето за владата и авторитетот. Како и да е, тие задоволуваат одредени интереси.
Задачи на учениците	Учениците прават статут за справување на проблемот со мнозинството/малцинството во микро-заедницата.
Материјали и извори	Материјал за ученици 7.1-7.3. маркери, хартиена табла.
Метод	Работа во групи.
Временски буџет	40 минути.

Опис на лекцијата

Учениците продолжуваат со нивната работа во групи.

Наставникот ги набљудува додека работат, внимава кои методи и вештини се применуваат добро и каде им треба обука и помош. Наставникот може да побара и да даде повратна информација за тоа како учениците соработувале во испитувачката сесија (лекција 4). Групите треба да работат самостојно колку што е можно повеќе и наставникот не треба да интервенира ако учениците „прават грешки“. Тие ќе научат повеќе ако ја имаат слободата и одговорноста сами да ги откриваат грешките. Ако е потребно, класот ќе ги поправи повеќето од грешките во пленарната рунда.

Наставникот треба да се воздржи од интервенирање ако групата најде „политички некоректни“ решенија, како што се предавање на моќта на одлучување на една личност („диктаторско решение“). Тука се добиваат многу интересни информации за дискутирање. Доста често учениците ќе испитаат некоја нелогична или неприфатлива размисла. Наставникот ги вреднува постигнувањата на учениците во однос на стручното оспособување и прави заклучоци за нивните потреби од учење.

Лекција 3

Предлог – статут

Споредба на идеи за создавањена институции со цел да се реши проблемот со мнозинството/малцинството

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручното оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Правење кратки презентации, споредување и оценување на идеи и размисли.
Крајна цел на учењето	Институционалното создавање вклучува критериуми како што се изводливоста, праведноста и стабилноста.
Задачи на учениците	Учениците ги истражуваат критериумите за создавање на институции. Тие прават презентации и ги споредуваат нивните идеи.
Материјали и извори	Материјал за ученици 7.4 Матрица за презентациите (табла или хартиени табли). Пет листа А4 со маркери по група, лепило или селотејп.
Метод	Групни презентации, пленарна дискусија.
Временски буџет	1. Презентации: предлог-статут за спортскиот клуб – 30 мин. 2. Споредба на предлог-статутите – 10 мин.

Информационо поле

Овој час посветува најмногу време на учениците. Групите имаат можност да ги изразат нивните погледи (учество), под услов нивните презентации да се готови, а говорниците мораат да ја почитуваат временската граница (ефикасност). Учесството зависи од ефикасноста. Ефикасното работење е предуслов за учеството во демократија. Од оваа причина, развивањето на методолошки вештини е важно во ОДГ/ОЧП.

Опис на лекцијата

1. Презентации од учениците

Наставникот ја претставува агендата: говорниците ги создаваат презентациите, осврнувајќи се на прашањата во материјалот за ученици 7.3. Овие прашања повторно се појавуваат во матрицата. Тие се однесуваат на критериумите при создавање на институции –изводливоста, праведноста и стабилноста.

Наставникот ја црта матрицата на три хартиени табли или таблата. За да се намали времето на пишување, наставникот прикачува листови со А4 формат на матрицата на кои се клучните прашања. Ова исто така е демонстрација на методот на презентација кој ќе го користат учениците.

Клучни прашања	Група 1	Група 2	Група 3	Група 4	Споредба
Дистрибуција на средства: како?					
Кој одлучува за дистрибуцијата?					
Автономност за групите?					
Не - дискриминирање?					
...					

Секоја група има најмногу 6 минути за презентирање. Групите една по една ги претставуваат резултатите. Наставникот претседава со оваа сесија. Учениците не треба да почнуваат дискусија пред да се слушнат сите презентации. Сепак, презентерите треба да ги објаснат причините за предлозите на нивните групи.

Наставникот ги охрабрува презентерите да гледаат во класот и да не остваруваат визуелен контакт само со наставникот.

Втор член од тимот е одговорен за запишување на информациите. Овој ученик прави кратки белешки во деловите кои се на таблата, или хартиената табла (може да се користи и проектор). Учениците забележуваат во нивните материјали за ученици. Овие записи се основа за дискусијата во следниот час.

Наставникот ги повикува презентерите да ги објаснат причините за предлозите од нивната група.

2. Споредување на предлог-статутите

Учениците ги споредуваат моделите пред да ги оценуваат. Иако презентациите беа структурирани вертикално во колони како што се и одговорите на последователните прашања, сега учениците ја менуваат перспективата и ја читаат матрицата хоризонтално и ги споредуваат одговорите на групите на едно определено прашање. Во последната колона наставникот (како претседавач) ги забележува сознанијата на учениците.

Учениците прават свои забелешки на материјалот за ученици 7.4.

3. Домашна задача – подготвување информации за дискусијата

Наставникот објаснува дека учениците треба да го почнат следниот час со нивните информации. Кој од предлог-статутите е според нив најубедлив – и од кои причини?

Материјалот за ученици 7.4 ги има клучните прашања за оценување на статутот, а исто така на учениците им дава упатства како да ги користат овие прашања и ја објаснува нивната цел во ОДГ/ОЧП.

Лекција 4

Што е добар начин на владеење со демократска заедница?

Што е фер, и што функционира?

Оваа матрица ја сумира информацијата која наставникот треба да ја испланира и предаде на часот.

Стручно оспособување директно се однесува на ОДГ/ОЧП.

Крајната цел на учење покажува што учениците знаат и разбираат.

Задачата на учениците, заедно со **методот** го формираат главниот елемент на процесот на учење.

Списокот на **материјали** е во корист на подготовката за час.

Временскиот буџет на наставникот му дава груба ориентација за организацијата на време.

Стручно оспособување	Расудување: балансирање на критериуми.
Крајна цел на учењето	Дијалектика меѓу демократијата, праведноста и ефикасноста.
Задачи на учениците	Учениците ги оценуваат предлог-статутите и ги објаснуваат нивните размисли.
Материјали и извори	Табла или хартиена табла.
Метод	Презентации, дискусија.
Временски буџет	1. Учениците ги споделуваат и презентираат резултатите – 20 мин.
	2. Дискусија – 10 мин.
	3. Заклучок – 10 мин.

Информационо поле

Учениците ги споделуваат резултатите и работат на заеднички исказ („систем на снежна топка“). Овој пристап ги вклучува сите ученици, наместо да се слушаат неколку ученици и да се изостави мнозинството.

Опис на лекцијата

1. Учениците ги споделуваат и презентираат резултатите

Наставникот прво им вели на учениците да гласаат за одреден статут (или за ниеден) со кревање на рака. Потоа учениците со исти мислења формираат групи од четири до пет ученика. Тие ги споделуваат резултатите и прават изјава. Групите даваат кратка изјава објаснувајќи ги причините за нивниот избор. (видете материјал за ученици 7.4).

2. Дискусија

Откако учениците гласале за различните статутути, тие имаат различни мислења за тоа како треба да се оценуваат моделите на групите. Во дискусијата тие критички ги оценуваат изборите меѓусебно.

Наставникот претседава со дискусијата. На крајот, учениците гласаат уште еднаш. Дали некоја група успеала да убеди друга? Дали мнозинство од учениците гласале за еден определен статут?

3. Заклучок

Наставникот ја кажува целта на заклучната фаза: учениците сега го гледаат нивниот процес на размислување и резултатот од поинаква перспектива, со цел да се вреднува неговата релевантност.

Наставникот прашува едно прашање: на кој начин оваа анализа на случајот за спортскиот клуб е слично со политиката?

Учениците ги споделуваат размислувањата меѓусебно и со наставникот. Наставникот слуша и истакнува кои идеи се комплементарни, а кои не се.

Наставникот ја сумира дискусијата, додавајќи ја следната точка.

Во политиката, дискусиите за ваквите комплексни работи не се академски туку практични. Општеството мора да избере – му треба статутот како конституционална рамка. Затоа по разгледувањето различни опции и алтернативи со свои квалитети и недостатоци, мора да се направи одлука – би било идеално да е едногласна, или со колку што е можно поголемо мнозинство. Во политиката, дискусијата за ваков проблем одговара на процесот на законодавство па дури и одлуки за уставот.

Продолжение: истражувачка задача

Во оваа тема учениците се здобија со модел за анализа на важен елемент на нивниот устав и законодавен систем кој ги одговара прашањата како тој е составен и како функционира во реалноста. Тие прават истражување на следните прашања:

1. Какви примери на проблемот со мнозинството/малцинството имаме во нашето општество?
2. Истражување на случај: на кој начин нашиот устав и законски систем го решава овој определен проблем?
3. Кое е нашето расудување за проблемот?